

Veder pogled naprej

Od vsepovsod je slišati tožbe pritožbe in obsodbe, zahteve, grožnje in pesimistične prerokbe hujske kakor da bi živeli sredi nove vojne ali grozne gospodarske krize, kakor je bila tista l. 1929 in v naslednjih letih, ko so bili mnogi veseli, če so dobili vsaj enkrat na dan kaj toplega v želodec. Toda danes kljub tolikemu govorjenju o gospodarski krizi ni pravzaprav nihče lačen, razen morda kakih otrok, za katere starši ne skrbijo dovolj, ali kakega pozabljenega starčka, ki je presibek, da bi si šel iskat hrano k usmiljenim ljudem in ustanovam.

S tem nočemo reči, da je gospodarski položaj v Evropi in zlasti v Italiji ugoden, vendar ni tako kritičen, kakor bi nas hoteli mnogi prepričati. O krizi se več govori iz političnih kakor iz gospodarskih razlogov, in z njo se hoče politično spekulirati. Zato zdaj ob začetku novega leta niti nočemo pozivati k optimizmu, ampak samo k realizmu. Če se bomo zavedli resničnosti okrog sebe, ne bomo zapadli v pesimizem, ampak bomo lahko trezno presojali vse pozitivno in negativno ter iskali najprimernejše rešitve. To bi moralo veljati za vse, tako za navadne ljudi kakor za vodilne državnike in politike, pa tudi za gospodarstvenike in sindikaliste. Vsi naj bi manj tožili in malo več delali, predvsem pa bolj VESTNO delali tisto opravilo, ki jim je zapušeno, ne pa da smatrajo že delo samo za krivico, ki jo težko prenašajo in zato delajo čim manj. Spomnijo se naj, kako je bilo med vojno in v prvih povojnih časih, ko so se zadovoljili z mnogo manj.

Malo več mislimo tudi na mlade in na prihodnje rodove. Pustimo tudi njim nekaj bogastva, ne skušajmo pograbit in porabiti vsega zase. Zadoščenje in sreča sta tudi v tem, da se človek sam prostovoljno omeji zmernosti na ljubo, in ne terja vsega, do česar misli, da ima pravico, ter se včasih spomni, da ima človek tudi dolžnost, da se ozira tudi na bližnjega in na skupno in ne le na lastno dobro.

V bistvu se lahko reče, da svet ne navede, ampak kljub vsemu napreduje. Skoro v vseh pogledih, razen v ekološkem, je danes na boljšem kakor kdajkoli prej. Pa tudi za ekološko poslabšanje je glavni vzrok le v človeški nenasitnosti in kopičenju bogastva za vsako ceno.

Tudi kot Slovenci nimamo vzroka za tarnanje. Nimamo vsega tistega, kar bi želeli, še vedno čakamo, da bodo uresničene razne naše pravice in želje, toda v vsakem pogledu smo močnejši, kakor smo bili kdaj

(dalje na 2. strani)

Dr. Ferruccio Clavora na »Dnevu emigranta«

»Imamo še čas, da pripravimo novo in lepšo Benečijo«

»V imenu vseh Kulturnih društev, ki delujejo v Benečiji, in v imenu Zveze naših emigrantov, pozdravljam vse, ki ste prišli na naš »Dan emigranta« in vsem želim srečno novo leto.

Leto, ki se je začelo, bo pomembno za Italijo, za deželo, za Furlanijo in tudi za našo slovensko skupnost, ki živi v Benečiji. Letos bomo imeli volitve, ki bodo gotovo velikega pomena tudi za nas. Mislimo, da bo to leto važno za razvoj naše družbe in za vso Furlanijo ter smo prepričani, da se bo to leto združila in da bo oživela vsa naša slovenska manjšina.

Obnova, ki se začneja z zamudo, postavlja vrsto vprašanj v zvezi z nadaljnjim razvojem potresnih področij in tistih področij, ki sta jih hudo prizadeli gospodarska zastalost in kulturna alienacija. Rekli so, da je obnova tesno povezana z nadaljnjim gospodarskim razvojem v državi, da ne gre le za obnovo porušenih hiš, temveč tudi za globoko prenovitev vseh aspektov v življenju našega ljudstva.

Morda v preteklosti nismo dovolj odločno poudarjali gospodarske plati našega vprašanja. V resnici pa je celovitost naše skupnosti poleg fašističnega preganjanja in podlega ravnanja tistih ljudi, ki so bili povezani z mračnjastvom, načela tudi gospodarska nuja, kar je treba zdaj odpraviti.

Ne glede na zapleteno obnovitveno delo, ki pomeni stalno obveznost, bo v letu 1978 prvi važen dogodek videmska pokrajinska konferenca o manjšinah.

Če bo ta konferenca zares hotela izpolniti svojo nalogo, ne bo smela biti le nekakšna revija za politike, ki se v večji ali manjši meri zanimajo za zaščito različnih etničnih skupnosti, ki živijo v videmski pokrajini. Konferenca mora v resnici biti odločilna priložnost za preverjanje različnih predlogov, ob soglasju ljudstva, kar je nujno za ureditev kakršnegakoli vprašanja.

Napočil je čas, ko se mi in politične sile, ki jih predstavljamo, moramo jasno zavedati, da biti Slovenec v videmski pokrajini in biti manjšina predstavlja najboljše jamstvo, da se uresničijo naše zahteve po zaščiti, po ovrednotenju in razvoju. Naša različnost mora biti sredstvo našega preoda.

Razprava na konferenci se torej ne bo smela omejiti na jezikovno-kulturno področje, temveč se bo morala, ob upoštevanju vprašanja obnove, soočiti tudi s problematiko gospodarskega razvoja zaostalih področij, ki so na robu razvojnih procesov in ki se zemljepisno nahajajo ob meji ne samo med dvema državama, temveč celo med dvema politično-gospodarskima sistema. (Dalje na 8. strani)

Vietnam in Kambodža ali stoletni spor o manjšinah

V zvezi s spopadom med Vietnamom in Kambodžo so zahodne tiskovne agencije in komentarji skušali takoj spraviti zadevo v okvir velike politike in ga spraviti v zvezo z ideološkim nasprotstvom med Sovjetsko zvezo in Kitajsko. Po njihovem stoji za Vietnamom Sovjetska zveza, za Kambodžo pa Kitajska, in slišali smo razlage, da sta se s tem posredno spoprijeli na bojišču obe največji komunistični državi. Toda zdi se, da je to ena tistih tipičnih pomot, ki jih delajo zahodne diplomacije in informativni viri, ki skoro nikdar ne poznajo konkretnih problemov na terenu in se tudi ne poglobljajo vanje (dejansko niti nimajo volje, da bi jih spoznali), ampak skušajo vse reše-

vati v ključu svetovne politike, z nasprotstvi med velikimi silami. Zato se tolikokrat zmotijo tudi v svojih analizah in napovedih, kar je pri ameriški diplomaciji že kar pravilo in ji prinaša razočaranje za razočaranjem in neuspeh za neuspehom kot npr. svoj čas ravno v Vietnamu in Kambodži, še prej pa na Kitajskem.

Spor med Kambodžo in Vietnamom je star že stoletja. Kambodža je bila namreč v preteklosti žrtev napadov vietnamskega in siamskega cesarstva. Obe sosedni cesarstvi sta hlepeli po kamboškem ozemlju in si ga prisvojili v precejšnjih kosih. Francoska kolonialna oblast je preprečila Vietna- (Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 15. januarja, ob: 8.00 Poročila. 8.15 Dobro jutro. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Nediški zvon (Laura Bergnach). 10.15 Vedri zvoki. 10.30 Zupančičeva proslava na učiteljski. 11.00 Poročila. 11.05 »Vsi telefoni tega sveta«. Otroška radijska igra (Žarko Petan). 11.35 Nabožna glasba. 12.00 Poročila. 12.15 Glasba po željah. 13.00 Ljudje pred mikrofonom. 13.20 Poslušajmo spet. 14.00 Poročila. 15.00 Nedeljsko popoldne: — Šport in glasba. 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 16. januarja, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca.): Pravljičica za dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Pevci in ansambli. 9.30 Kako so jele naše nuonote. 9.45 Glasbena medigra. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.30 Poročila. 11.35 Biti ženska. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča dneva. 12.00 Poslušali boste. 13.00 Poročila. 13.15 Slovenski zbori. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Glasba od tu in tam. 15.00 Glasbeni ping pong. 15.30 Poročila. 16.30 Glasba za najmlajše. 17.00 Poročila. 17.05 Koncert študentskega okteta »Tone Tomšič«. 17.30 Glasbena panorama. 18.00 Poročila. 18.10 Vprašanja pri izbiri bivališča. 18.25 Klasični album. 19.00 Poročila.

: : TOREK, 17. januarja, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca.) Pravljičica za dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Glasbena medigra. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert - vmes (10.35 cca.): Narečno izrazoslovje v delih Fulvia Tomizze (Mara Poldini). 11.30 Poročila. 11.5 Plošča dneva. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Zborovska glasba. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Motivi iz filmov in revij. 15.30 Poročila. 15.35 Top lestvica. 16.30 Čudoviti otroški svet.

: : SREDA, 18. januarja, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca.): Pravljičica za dobro jutro. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Skladatelj dirigira. 9.30 Prehrana in zdravje (dr. Marko Jevnikar). 9.45 Glasbena medigra. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert - vmes (10.35 cca.): Ljudje in dogodki. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča dneva. 12.00 Ljudsko izročilo Slovencev v Italiji (Pavle Merku). 12.10 Pojmo po naše. 13.00 Poročila. 13.15 Ljudska glasba. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Ključite Trst 31065 - vmes: 15.30 Poročila. 16.30 Otroci pojo. 17.00 Poročila. 17.05 Oboistka Fiammetta Zuliani. 17.20 Glasbena panorama.

: : ČETRTEK, 19. januarja, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca.): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.30 Mali oglasi. 9.45 Glasbena medigra. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert - vmes (10.35 cca.): Družina v sodobni družbi. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča dneva. 12.00 Glasba po željah. 13.00 Poročila. 13.15 Pevsko tekmovanje Seghizzi. 13.35 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Evergreeni. 15.30 Poročila. 15.35 Kaj je novega v diskoteki. 16.30 Odprimo knjigo pravljic. 17.00 Poročila. 17.05 Klavirska glasba v čitalnicah. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila.

: : PETEK, 20. januarja, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca.): Pravljičica. 8.00 Novice. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Laka glasba. 9.30 Zapiski Marka Kravosa. 9.45 Glasbena medigra. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. vmes (10.35 cca.): Rojstna hiša naših velmož. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča dneva. 12.00 Na sporedu je opera. 13.00 Poročila. 13.15 Zbor »Majnik« iz Zgonika in zbor »Standrež«. 13.25 Melodije. 14.00 Novice. 14.10 XY odgovarja. 14.20 Veliki izvajavci. 15.30 Poročila. 15.35 Mladi in glasba (Tomaž Simčič). 16.30 Otroški vrtljak. 17.00 Poročila. 17.05 Victor De Sabata: Risveglio matutino. 17.20 Glasbena panorama. 18.00 Poročila.

: : SOBOTA, 21. januarja, ob: 7.00 Poročila. 7.20 Dobro jutro - vmes (7.45 cca.): Pravljičica. 8.00 Novica. 8.05 Prijateljsko. 9.00 Poročila. 9.05 Motivi. 9.30 Pregovori tedna. 9.45 Glasbena medigra. 10.00 Poročila. 10.05 Koncert. 10.30 Kulturno pismo. 11.30 Poročila. 11.35 Plošča dneva. 13.00 Poročila. 13.05 Slovenske ljudske pesmi. 14.00 Novice. 14.10 Mladina. 14.20 Gremo v kino. 15.00 Tekmujte s Petrom Peter Cvelbar - vmes: 15.30 Poročila. 16.30 Svet okoli nas. 17.00 Poročila. 17.05 Mi in glasba. 18.00 Poročila. 18.10 G. Giacosa »Kakor listje«. Prevod in priredba: Josip Tavčar. Izvedba: SSG. 18.45 Vera in naš čas. 19.00 Poročila.

Vietnam in Kambodža ali stoletni spor o manjšinah

■ nadaljevanje s 1. strani

mu nadaljnje prisvajanje kamboškega ozemlja, odvracala pa je tudi Siamce od nadaljnega osvajanja. Po odhodu Francozov iz Indokine je prišlo do pogajanj med Kambodžani, Severnimi Vietnamci in Južnovietnamsko osvobodilno fronto; v nekem sklepnem poročilu iz leta 1967 so vse tri strani sprejele obstoječe meje, vendar so jih označile za meje, ki so dediščina kolonialne razdelitve. Podrobno bodo rešili mejna vprašanja po (tedanji) protikolonialni vojni, so si zagotavljali.

Očitno pa se je izkazalo, da to ni tako lahko, kot so mislili (če so sploh tako mislili). Sicer se vedno govori o »rdečih Hmerih« in o komunističnem režimu v Vietnamu ter o tem, da je Kambodža satelit Kitajske, Vietnam pa pod sovjetskim vplivom, toda v resnici sta oba režima veliko bolj nacionalistična kot rdeča. Nacionalizem obojih je naravnost histeričen in fanatičen in dodatek marksizma, od katerega so oboji vzeli samo tisto, kar jim je prijalo, predvsem pa dobave orožja in določeno frazeologijo, ju je le še bolj razvnel in jima dal organizacijsko ogrodje (partijo). Nujno je bilo, da sta zdaj trčila oba nacionalizma drug ob drugega, zelo verjetno predvsem po krivdi arogantnih kamboških voditeljev, ki so se opijanili lahke zmage nad bivšim režimom. Resnica pa je tudi, da živi na vsem obmejnem ozemlju Vietnamu hmerska (kamboška) manjšina in to zlasti na treh večjih območjih, ki štejejo vsa po nekaj tisoč kvadratnih kilometrov. To so področja Ha-Tien-Chau-Doc v Mekongovi delti, Tay-Ninh-Loc-Ninh ob tako imenovanem »Račjem kljunu«, kot imenujejo značilen zavoj reke Mekong, in Ban-Mé-Thout na visokih planotah srednjega Vietnama, znanih iz bojev v Vietnamu. Zlasti na teh področjih in na kamboškem ozemlju, ki meji nanje, je prišlo že pred meseci do spopadov, o katerih pa sta obe strani dolgo molčali. Že avgusta je general Giap izvršil inšpekcijo vietnamskih čet na področju Chau-Doc in prišlo je tudi do obsežnih premikov (begov) prebivalstva.

Zdi se, da gre za spopade, ki so omejeni na omenjena obmejna področja, katera hočejo Vietnamci obdržati, Kambodžani pa bi se jih hoteli polastiti, a so preslabi za to, saj šteje njihova »vojska« samo 24.000 slabo oboroženih pešakov, medtem ko je vietnamska vojska vsaj 40-krat močnejša in dobro oborožena z modernim orožjem. Lahko bi zdrobila Rdeče Hmere, če bi hotela, a kaže, da ji ne gre za to. Tudi Kitajska, ki si

cer drži s Kambodžo, ne kaže namena, da bi razpihvala spopad in se je ponudila že celo za posredovanje.

Po drugi strani je očitno, da tudi Sovjetska zveza ne želi razširitve spopada. Zato so, kot rečeno, ameriške in sploh zahodne analize spopada med obema državama v južnovzhodni Aziji gotovo zgrešene in pretirane. V bistvu je to spopad med dvema daljnovzhodnima nacionalizmoma, ki hočeta uresničiti svoje nacionalne aspiracije, izražene v formuli »osvobodilna vojna«, in vzroki, zaradi katerih sta trčila drug ob drugega, so delno tudi posledica kolonialne dobe, ko kolonialni gospodarji niso poskrbeli za pravično razmejitev med narodnostmi. Iz istih vzrokov se v nemajo danes spori in spopadi med afriškimi državami, ki so, kar zadeva meje, v bistvu še vedno enake, kot so jih začrtali kolonialni uradniki na svojih zemljevidih.

—o—

Veder pogled naprej

(nadaljevanje s 1. strani)

v moderni dobi, in bolj upoštevani. Od nas samih je najbolj odvisno, če se bo naš položaj še boljšal. Če bomo cavogci in brezbržni za naše narodne zadeve, za našo politiko, za našo svobodo, za naš tisk, bomo pač nazadovali. Če pa bomo zavedni, odločni, radodarni za narodne potrebe in vitalni, tudi glede naraščaja, pa se bomo še naprej kot narod in manjšina krepili in rastli.

Prepričani smo, da bo tako, zato pojdi-mo vedro in pogumno v novo leto, prihodnosti naproti!

SMRT ODLIČNEGA SLOVENSKEGA VOJSKOVODJA

2. januarja je po dolgi bolezni umrl general Jaka Avšič, odlični slovenski vojskovodja. Med zadnjo vojno je vodil slovenske partizanske brigade in divizije in v mnogih zmagovitih spopadih z okupatorji, med drugim tudi na pohodu Gradnikove in Gregorčičeve brigade v Beneško Slovenijo, kar je bilo eno najbolj epičnih dejanj oboroženega slovenskega osvobodilnega boja, poleg pohoda na Stajersko in bitk v Dražgošah in Jelenovem žlebu.

V povojnem času s i je neutrudno prizadeval za enakopravnost slovenščine kot poveljevalnega jezika za slovenske enote v jugoslovanski vojski, opravljal pa je tudi razne važne službe. Doživel je 80 let.

Zgodovinska slovesnost v Kopru

V Kopru je bila v nedeljo, 8. t.m., slovesnost ustoličenja koprškega rezidenčialnega škofa msgr. Janeza Jenka. Papeževu bilo o ustanovitvi nove koprške škofije je prabral apostolski pronuncij v Beogradu msgr. Cecchini. Slovesnosti so se udeležili vsi slovenski škofje (škofa z Reke in iz Pulja, beograjski nadškof msgr. Bukatko, številni duhovniki iz Pri-

morske ter slovenske Istre in veliko vernikov.

Po slovesnosti ustoličenja in maši v koprski stolnici je škof msgr. Jenko priredil sprejem, ki so se ga udeležili tudi predstavniki oblasti. O poteku slovesnosti in o pomenu ustanovitve nove škofije bomo objavili daljši članek v prihodnji številki.

Vatikan je končno priznal tudi Slovaško

Eden izmed cerkveno najbolj neurejenih teritorijev v Evropi je bil doslej teritorij zvezne republike Češkoslovaške. Dejansko bi se moralo pisati Češko-Slovaške ali Češke in Slovaške, vendar je uveljavila predvsem češka polovica zvezne države, da mora veljati Češkoslovaška navzven še vedno kot enotna država, zato slišimo v mednarodnih dogodkih vedno samo o udeležbi »Čehoslovakov«, če ne ostane kar pri »Čehih«. Zdaj pa je napravil Vatikan važen korak, ko je po dolgih pogajanjih s češkoslovaško vlado in cerkvenimi predstavniki končno uredil v cerkvenem pogledu ozemlje Slovaške (4 milijone 700.000 prebivalcev) in jo s tem tudi priznal kot eno izmed dveh državnih enot zvezne države, medtem ko jo je doslej uradno obravnaval samo kot del enotnega češkoslovaškega državnega ozemlja.

To pomeni veliko priznanje in zadoščenje za dolgi boj slovaškega naroda za svojo cerkveno in politično samostojnost, boj, ki traja, kot znano, že od časa kneza Rastislava v 2. polovici 9. stoletja, ki je skušal cerkveno osamosvojiti moravsko-slovaško državo s pomočjo bizantinske Cerkve. Zato je poslal pismo takratnemu bizantinskemu cesarju Mihaelu, naj mu pošlje cerkvene učnike, in ta mu je poslal Konstantina (Cirila) in Metoda. Slovaška Cerkve je zaživela pod nadškofom Metodom neodvisno, toda po njegovi smrti je poskus propadel in slovaški narod je izgubil pod navali Madžarov tako državno kot cerkveno neodvisnost. Vse do leta 1918 je bil pripojen madžarski državi oziroma državnemu ozemlju, pa tudi v cerkvenem pogledu je postal odvisen od madžarskih nadškofij, zlasti tiste v Esztergomu.

Tudi z ustanovitvijo češkoslovaške države l. 1919 se cerkvene razmere niso uredile, podobno kot je bilo to s koprsko-tržaško škofijo po drugi svetovni vojni. Meje obmejnih škofij se niso krile z državnimi mejami, medtem ko škofije v osrednji Slovaški niso imele lastnega skupnega središča, ampak so bile podrejene neposredno Vatikanu. Seveda za dosedanjo neurejenost ni bil kriv le Vatikan, ampak tudi predvojna češkoslovaška ventralistična vlada, ki ni želela, da dobi Slovaška na cerkvenem področju neodvisnost, kakršno ji je Praga odrekala na političnem področju, boječ se, da bi cerkvena neodvisnost vplivala na narodno zavest Slovakov in okrepila v njih težnjo po politični avtonomiji. Pri tem je ostalo tudi v času po drugi svetovni vojni, kajti federativna ureditev, ki jo je končno nerada dovolila Praga je ostala čisto fiktivna, na papirju. Šele v času »praške pomladi« zlasti po sovjetski zasedbi Češkoslovaške je dobila Slovaška kot federalna enota večjo avtonomijo in je bila federativna ureditev izpeljana z novo ustavo bolj dosledno. Sovjeti namreč gledajo na Slovake z večjo simpatijo kot na Čeha, prvič zato, ker so bili Slovaki med drugo svetovno vojno veliko bolj aktivni v osvobodilnem gibanju in so sprožili močno oborožen partizansko gibanje proti Nemcem, medtem ko so Čehi mirovali in čakali na konec vojne, da jim prinese svobodo, in drugič zato, ker je da-

nes disidentsko gibanje na Slovaškem veliko manj močno in razširjeno kot na Češkem.

Vsekakor pa je res, da so se začela pogajanja z Vatikanom za ureditev cerkvenih razmer na Češkoslovaškem pred dobrimi desetimi leti, v času »praške pomladi«, morda pod Dubčkovim vplivom, ker je Dubček, kot znano, Slovak. Pogajanja so se vlekla, a se niso pretrgala niti ob dramatičnih spremembah na Češkoslovaškem. Zdaj so rodila prve sadove.

Slovaška bo imela odslej lastno cerkveno središče, kateremu bo podrejeno vse slovaško ozemlje, vsega šest škofij (med njimi nadškofija s sedežem v Trnavi blizu Bratislave, kateri je podrejenih ostalih pet škofij). Trnavski apostolski administrator je postal nadškof in metropolit slovaške Cerkve. Sedeži drugih škofij so v Nitri, Banski Bystrici, Spisu, Roznavi in Košicah. Cerkevno ozemlje Slovaške se krije odslej z njenim državnim ozemljem. Pač pa so razmere še zelo zmedene in negotove zaradi poli-

tičnega položaja. Novoimenovani trnavski nadškof in metropolit msgr. Julius Gabrius leži namreč že mesece v bolnišnici, baje v umirajočem stanju, ker so ga lani oktobra, ko se je vrnil s škofovske sinode v Vatikanu (tedaj je bil samo apostolski administrator v Trnavi) smrtnonevarno poškodovali. Kdo je to storil, še ni povsem jasno. Nekateri dolžijo policijo, drugi neke neznane protiverske razgrajače.

Sad dolgih pogajanj med češkoslovaško vlado in Svetim sedežem je tudi ta, da je papež imenoval za praškega nadškofa kardinala Františka Tomašeka, ki je nad deset let nadškofijo samo upravljal. Toda nadškof in kardinal Tomašek (za kardinala je bil imenovan lani junija) bo kmalu dopolnil 78 let.

Kako neurejene so bile dozdej cerkvene razmere na Češkoslovaškem, dokazuje tudi dejstvo, da ima skupno 13 škofij (ena izmed njih je uniatska) samo pet škofov in le dva od teh sta rezidenčna škofa, drugi trije so samo apostolski administratorji, medtem ko so ostale škofije sploh brez škofov. To je posledica dosedanjega sovražnega odnosa praške vlade in partijskega vodstva do Cerkve. Kaže pa, da bodo potrpežljiva pogajanja privedla prej ali slej do imenovanja in priznanja škofov za vse škofije.

Važnost krstnih imen

V Angliji imajo navado, da priredijo ob koncu leta anketo o najbolj priljubljenih krstnih imenih, objavijo pa tudi rezultate o dejanski pogostnosti krstnih imen pri otrokih, ki so bili krščeni tisto leto.

Anketa za leto 1977 je pokazala — priпомniti je, da prireja anketo »The Times« — da je ime James (t.j. Jakob) že štirinajsto leto daleč najbolj priljubljeno ime v Angliji. Na drugem mestu je William, ki je tudi ohranilo svoje drugo mesto iz leta 1976, na tretje mesto pa je lani napredovalo ime Thomas, ki je bilo prejšnje leto na petem mestu. Sledijo imena Edvard, ki je padlo s tretjega mesta na četrto, John, Alexander, Charles, David, Robert in Richard.

Kar zadeva ženska imena, je anketa med bravici in bravkami »The Timesa« ugotovila, da je najbolj priljubljeno ime Elisabeth, ki je bilo tudi prejšnje leto na prvem mestu. Sledijo Louise, ki je napredovalo s tretjega na drugo mesto, Mary, ki je napredovalo s četrtega na tretje mesto, Jane, ki je padlo z drugega na četrto, Sarah, ki je ohranilo peto mesto, nakar sledijo Katherine (z začetnico K), Catherine (z začetnico C), Charlotte, Emma in Lucy.

Pri drugih moških imenih sta precej pridobili na glasovih imeni Olivier in Michael, pri ženskih pa Caroline in Sophie. Najbolj nenavadna ženska imena pa so bila Saethryd, Synolda in Supinda.

Kar zadeva novorojenčke, pa je bilo lani

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD

Ob plačanju naročnine so darovali za tiskovni sklad Novega lista:

Justi Daneu z Opčin 7.000 lir, Jasna Repinc z Opčin 2.000 lir, Vera Černe vdova Biggerstaff, Združene države, 20 dolarjev (namesto cvetja na grob brata Dušana.

Hvala vsem.

po desetih letih spet na prvem mestu ime John. Sledijo Andrew, David, Robert in druga, ki jih omenja že anketa. Pri novorojenkah pa so na prvih mestih Georgina, Sophie, Catherine in Anna. Sledijo Elisabeth, Victoria, Alexandra in Rachel. Zanimivo je, da je Georgina lani izpodrinila Elizabeth in še več drugih imen. Lani so krstili za Georgino še enkrat toliko deklic kot v prejšnjem letu. Bolj pogosta so postala tudi imena Jessica, Olivia in Laura.

Tako v Angliji kot v skoro vseh drugih državah se kaže, da tradicionalna krščanska in narodna imena — taka, ki imajo zvezo z narodno zgodovino — ne le ostajajo v modi, ampak postajajo celo vedno bolj pri-

V nedeljo, 15. t.m., bo ob 16. uri v nabrežinski cerkvi »Koncert božičnih pesmi«. Nastopajo: »Fantje izpod Grmade«, »Dekliški zhor« iz Devina in šolski otrovi.

Vabljeni vsi!!!

priljubljena. Čisto nasproten pojav pa je opaziti pri Slovencih, kjer skušajo dati starši otrokom po možnosti kako tuje ime, vzeto iz zgodovine tujih narodov, ali kar tako izposojena pri sosednih narodih, npr. pri Srbih, Hrvatih ali Italijanih, pa tudi pri Rusih, Čehih, Bolgarih, Nemcih itd. Imena, ki se nanašajo na osebnosti slovenske zgodovine, npr. Borut, Samo, Gorazd, Valuk, Hotimir, Kocelj, Ingo, Ljudevit in druga so redka, nekatera, kot npr. Vojnimir, Pribina, Valtung, pa se sploh ne pojavljajo. Še redkejša so ženska imena iz slovenske zgodovine. Pač pa so še vedno v časti tudi tradicionalna svetniška imena, zlasti moška.

PREJELI SMO:**O delovanju devinsko-nabrežinske občinske uprave ali kdo štiti davčne utajevalce?**

Pred božičnimi prazniki nas je sekcija PCI-KPI Devin Nabrežina opozorila s posebnim letakom na zelo hud problem zaščite davčnih utajevalcev. Zvedeli smo, da so SSK, DC in PSDI prepredile imenovanje posebne davčne komisije, ki naj bi SVETOVALA občinskemu odboru imena tistih, ki z zadosni meri ne plačujejo davkov.

Poizvedeli smo, za kaj pravzaprav gre in zakaj je bilo vedenje naših predstavnikov v občinskem svetu tako.

Odgovor nam je pojasnil marsikaj in predvsem to, da gre — kot se zdi — za demagoško potezo enega dela lokalne KPI, ki o tem ni niti obvestila svojih partnerjev PSI; da se skuša spet kaj pridobiti pri »bazi« in da bi uprava ne bila prisiljena prevzemati neposrednih odgovornosti in prijaviti zadevnim davčnim organom domnevnih davčnih utajevalcev.

SSK, kot so nam zagotovili, se popolnoma strinja z resničnim preganjanjem davčnih utajevalcev, ki pa jih gotovo ni med našimi ljudmi, ki si razen zelo redkih izjem vsi s trdim delom služijo kruh. Vedeti morajo, predvsem novi prišleci, da je bila za našega človeka vedno čast plačevati davke in to zato, ker je še danes v nas živa zavest, da mora vsakdo prispevati k razvoju države, ki bi mu morala nuditi socialne usluge in ga štiti. Zaradi tega je zelo tvegano istovetiti našega človeka s katerimkoli Italijanom, ki ima povsem drugačne pojme o državi in o dolžnostih državljanu.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Oton Župančič:

VERONIKA DESENIŠKA

tragedija v dveh delih (pet dejanj)

Ob stoletnici pesnikovega rojstva

Scena: Vladimir Rijavec

Kostumi: Mija JaJrčeva

Glasba: Mojmir Sepe

Režija: JOŽE BABIČ

V soboto, 14. t.m. ob 20.30 - Sobotni abonma
v nedeljo, 15. t.m. ob 18. uri - Nedeljski abonma
v gledališču »France Prešeren« v BOLJUNCU

Poleg tega je odborov predlog predvideval ustanovitev zelo togega in številnega organa, ki naj bi proučil stanje zelo maloštevilnih morebitnih utajevalcev. Na občini obstaja zadeven urad, ki je v zelo kratkem času sposoben prikazati odboru vse dvomljive primere, odbor pa naj to preuči brez odlašanja in naj se že enkrat zave svoje odgovornosti, ne da bi za par morebitnih primerov, ki z domačini verjetno

nimajo opravka, povzročil lov na čarovnice in ustvaril slabo kri po krajevnih svetih in med domačini samimi.

Končno smo zvedeli še zanimivo dejstvo, da je bilo predstavnikom SSK dejansko onemogočeno udeležiti se razprave o omenjenem predlogu, ker uprava v dveh mesecih ni poskrbela za prevod osnutka pravilnika, ki je bil sestavljen zgolj v italijanščini. Zanimivo je dejstvo, da je letak dvojezičen in da ne omenja, katere so tiste druge občine, ki so že imenovalle davčne svete. Kolikor nam je znano, ni nobena slovenska občina na Tržaškem imenovala tega organa, so pa to storili v Miljah, ki naj bi po mnenju nekaterih naših upraviteljev postale naš vzgled.

VOLIVEC SSK

Umrla je Tončka Čok

Po Tržaškem in Goriškem, pa tudi po Beneški Sloveniji se je bliskovito razširila vest, da je v Trstu umrla znana prosvetna delavka, učiteljica Tončka Čok. Konec prejšnjega meseca je obhajala visok jubilej, svojo 80-letnico, in tedaj si nihče ni mogel misliti, da bo tako hitro legla v grob, čeprav je bila zadnja leta bolj slabega zdravja.

Tončka Čokova se je rodila v Lonjerju, obiskovala osnovno šolo na Katinari in meščansko šolo v Trstu. Leta 1917 je maturirala in še istega leta opravila usposobljenostni učiteljski izpit v Tolminu. Poučevala je na osnovnih šolah pri Svetem Ivanu v Trstu, v Trebčah, na Katinari, v Škednju, Gropadi, Bazovici, oktobra leta 1923 pa jo je tedanji šolski skrbnik izločil iz vseh šol v državi, kar pomeni, da je bila prva slovenska učiteljica, ki ji je fašizem preprečil izvrševanje poklica. Odšla je v Jugoslavijo, kjer je dobila zaposlitev na Kočevskem. Zaradi sodelovanja v Osvobodilni fronti so jo med vojno fašisti aretirali in zaprli v taborišče za civilne internirance najprej v Monigu pri Trevisu in nato v Brešci. Tu je tudi dočakala konec vojne.

Po osvoboditvi je bilo njeno prvo službeno mesto na slovenski osnovni šoli pri Svetem Ivanu v Trstu in nato na Plavjah. Zelo živahno pa se je Tončka Čokova udeleževala v Prosvetni zvezi in zlasti pri Dijaški matici v Trstu, ki ji je bila dolgo let tudi predsednica. V mlajših in zrelih letih je vodila tudi mnoge ženske in moške zbo-

re, od leta 1915 do leta 1923 pa je bila organistinja v župni cerkvi na Katinari.

Žalna seja po zaslužni prosvetni delavki je bila v torek, 10. t.m., v prostorih Slovenske prosvetne zveze v Trstu. O njenem liku so spregovorili predsednik SPZ Klavdij Palčič, predsednica Dijaške matice Duša Kosmina in v imenu bivših študentov arhitekt Darij Jagodic.

—o—

NOV »DISCO CLUB« V DEVINU

Pretekli teden je bilo v Devinu odprtje prijetne in velike diskoteke »Nepenthes«, last domačinke Zorke Mervic, ki se že dalj časa udeležuje v gostinstvu.

Novi lokal, kjer je prostora za 250 ljudi, je razkošno opremljen in ustreza zahtevam sedanje mladine po novem načinu družabne zabave in zlasti novega pojmovanja plesa s ploščami, ki jih v režiji menjuje »discjockey«.

Ta pobuda kaže tudi zaupanje v turistično bodočnost devinsko-nabrežinske občine in zaradi tega je treba pogum za tako investicijo pohvaliti. Če se ne motimo, je to tudi prvi tovrstni slovenski objekt na Tržaškem in kolikor nam je znano, je naša mladina občutila to pomanjkanje. Danes je ta vrzel zapolnjena in prepričani smo, da bo obisk zadovoljiv, saj se bo tudi marsikateri »stari« odločil, da se zavrti ob zvokih moderne glasbe (sicer nekoliko glasne) in ob spremljavi psihedeličnih luči.

antek

Pisma uredništvu:**POGREB BREZ KRIŽA**

Nedavno sem prisostvoval pogrebu nekega znanca. Cerkveni obred se je vršil v slovenščini s samim duhovnikom, brez križa, kakor ga nosi cerkvenik pri drugih pogrebi. Zakaj ta dvojna mera?

F.

Menimo, da bi bilo najbolje, da se obrnete za pojasnilo naravnost na vašega župnika. Gotovo vam bo zadevo rad pojasnil. Mi lahko samo ugibamo, da je bil vzrok morda enostavno ta, da ni bilo zaradi trenutne odsotnosti cerkvenika nikogar, ki bi bil pripravljen nesti križ pred pogrebnim sprevedom.

Uredništvo

Spominska plošča Cankarju v Bazovici

V Bazovici je bila v soboto 7. t.m. krajša slovesnost, med katero so na pročelje hiše v ulici Igo Gruden 186 odkrili marmornato ploščo, ki spominja, da je v tej hiši l. 1912 nekaj časa živel pisatelj in glasnik slovenskega ljudstva Ivan Cankar. Vse tiste, ki so se udeležili slovesnosti, med njimi razni predstavniki slovenskega političnega življenja, je v imenu Narodne in študijske knjižnice, ki je dala pobudo za odkritje plošče, pozdravil predsednik upravnega sveta dr. Franc Škerl. Nekaj besed o Cankarju je spregovorila profesorica Marija Pirjevec, nakar je nastopil moški pevski zbor »Tabor«

z Opčin, ki je zapel nekaj pesmi. Predsednik prosvetnega društva »Lipa« iz Bazovice Darko Metlika pa je izrekel slovesno obljubo, da bo društvo ploščo varovalo pred morebitnimi oskrumbami.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV
v Trstu

vabi na predavanje

DR. GUIDO BOTTERI

»TRŽASKA LETA ŠKOFA FOGARJA«
v ponedeljek, 16. januarja 1978 ob 20.15 v
društvenih prostorih v ulici Donizetti 3.

Dan emigranta v Čedadu

V nedeljo, 8. t.m., je bil v Čedadu tradicionalni »Dan emigranta«, ki ga že vrsto let prirejajo Kulturna društva in Zveza iseljencev iz Benečije. Prireditve so se udeležili številni Benečani, tako da je bila dvorana v gledališču Ristori nabito polna in mnogi niso mogli sploh stopiti vanjo. Prisotni so bili predstavniki Kulturnih društev iz Benečije, zastopniki krajevnih oblasti, predstavniki tolminske občine, jugoslovanski podkonzul v Trstu Lojze Kante in seveda zastopniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij iz zamejstva.

Osrednja točka prireditve je bila uprizoritev narečne komedije Izidorja Predana »Žganjarji«, ki jo je režiral Adrijan Rustja, izvajala pa jo je dramska skupina Beneškega gledališča. Predsednik Kulturnega društva »Ivan Trinko« iz Čedada prof. Viljem Černo je prebral osnutek »Listine pravic beneških Slovencev«, ki je, kot je sam governih dejal, nekakšna Magna Charta beneških Slovencev. Gre le za osnutek listine, ki bo še predmet poglobljene razprave, preden bo sestavljena v svoji dokončni obliki. Udeležence je pozdravil podpredsednik videmske pokrajine dr. Carlo Vespasiano,

V nedeljo, 15. t.m., bo na Mirenskem Gradu
KONCERT BOŽIČNIH PESMI
Nastopajo cerkveni pevski zbori z novogoriške pastoralnega področja. Pričetek ob 15. uri z mašo.
Lepo vabljeni!

ki je med drugim omenil bližnjo konferenco o stanju narodnih manjšin v videmski pokrajini. Konferenca bo še letos spomladi.

Na prireditvi je nastopila tudi rezijanska folklorna skupina, občinstvo pa je goto-

vo prijetno presenetil duo Keko in Ana, ki je zapel tri pesmi.

Temeljit in obširen govor je v imenu Kulturnih društev iz Benečije imel dr. Ferruccio Clavora. Gre za mlajšega predstavnika beneškoslovenskih izobražencev, ki se je kot otrok s starši izselil v Belgijo, kjer je diplomiral na eni belgijskih univerz iz ekonomskih ved. Pred leti pa se je vrnil v rojstne kraje. Zaradi zanimive vsebine objavljamo njegov govor, ki je bil povečini v italijanskem jeziku, v prevodu v celoti.

Božična praznovanja na Goriškem

Nedeljski koncert božičnih pesmi v goriški stolnici je pomenil vidnejši sklep božičnih praznovanj na Goriškem. Pričela so se že v lanskem letu na sveti večer, ko so bile po okoliških vaseh in v cerkvi sv. Ivana v Gorici slovenske polnočnice, slovenske polnočne maše so v mestu v poznih večernih urah bile tudi v tistih cerkvah, kjer je redno slovensko bogoslužje.

Po naših krajih so se uveljavile tudi t. im. božičnice, posebne kulturno-prosvetne prireditve z verskim obeležjem, na katerih se s petjem in recitacijami spominjajo Jezusovega rojstva. Med božičnicami omenjamo tisti v Štarndrežu in Števerjanu, ki sta bili preteklo soboto. Dan prej, v petek, 6. t.m., pa je goriški italijanski pevski zbor »S. Ignazio«, ki ga vodi Stanko Jericijo, priredil koncert božičnih pesmi v kapucinski cerkvi. Zanimivo je, da je izvajal tudi eno slovensko skladbo, in sicer »Noč božična«, ki jo je v modernem slogu uglasbil dirigent Jericijo.

Učinkovit sklep božičnega praznovanja pa je bil tradicionalni koncert slovenskih božičnih pesmi v goriški stolnici v nedeljo 8. t.m. Poslušalci, ki so povsem napolnili

STALNO GLEDALIŠČE FURLANIJE - JULIJSKE KRAJINE v sodelovanju s STALNIM SLOVENSKIM GLEDALIŠČEM — Izredna predstava DRAME SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA IZ LJUBLJANE

V petek, 13. t.m. ob 20.30 v gledališču Rossetti v Trstu.

Luigi Pirandello:

VELIKANI Z GORE
(I giganti della montagna)

Režija: ŽARKO PETAN

Prodaja vstopnic pri blagajni Kulturnega doma v Trstu od 12. do 14. ure. Abonenti SSG imajo 50 odst. popusta.

cerkev, so bili priča petju združenih otroških (pod vodstvom Zdravka Klanjščka) inških (pod vodstvom Zdravka Klanjščka) in mešanih pevskih zborov (pevoodja Stanko Jericijo). Nastopajoče je na orgle spremljala Lojzka Bratuž. Koncertu je sledil blagoslov s petimi litanijami in božičnimi odpevi, na koncu pa so vsi prisotni zapeli še zahvalno pesem in dve božični pesmi.

S TRŽAŠKEGA

Smrt Nika Kosmača

Pokojnik je bil predstavnik tiste generacije primorskih Slovencev, ki so se pri nas in tudi v Evropi prvi odločno uprli fašizmu, v katerem so spoznali ne samo avtoritaren in nazadnjaški režim, temveč tudi njegove genocidne cilje, saj je bil zapisal narodni smrti primorske Slovence in istrske Hrvate. Niko Kosmač je tako postal član tajne organizacije »Borba«, ki je prva začela z oboroženim bojem proti fašizmu. Leta 1930 so ga skupno z večjo skupino tovarišev fašisti aretirali in odpeljali najprej v koronejske zapore in nato v rimske zapore Regina Coeli. Septembra leta 1930 je bil na znanem procesu proti Bidovcu in tovarišem obsojen na 25 let ječe. Leta ječe je preživel v Portolongonu in Santu Stefanu.

Leta 1938 je bil izpuščen iz ječe, a je bil stalno pod policijskim nadzorstvom. Aretiran je bil ponovno leta 1940 in konfiniran v kraju Vatico, kjer je ostal do leta 1943. Vrnil se je bolan domov in delal kot aktivist v Osvobodilni fronti. Po vojni je postal predsednik Osvobodilne fronte v domači vasi, nato pa se je pridružil Slovenski skupkratski zvezi in bil dolga leta občinski svetovalec te liste in kasneje Slovenske skupnosti v dolinski občini.

Po poklicu je bil delavec in kmet ter je pred dobrim mesecem dni slavil 70-letnico.

Pri odprtem grobu se je od zaslužnega pokojnika poslovil deželni tajnik SSK dr. Drago Štoka, v imenu bivših protifašističnih borcev pa je spregovoril Janko Obad.

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA V TRSTU

ž e l i

svojim obiskovalcem
srečno novo leto 1978

Umrli je Alojz Kodermac

Ob koncu prejšnjega leta je v Vipolžah v Goriških Brdih umrl upokojeni duhovnik Alojzij Kodermac. Pokopali so ga v soboto, 24. decembra, ob prisotnosti koprškega škofa dr. Janeza Jenka in nekateri primorskih duhovnikov. Številno je bilo tudi odposlanstvo vernikov iz Volč na čelu s tamkajšnjim župnikom Milanom Sirkom. V tem kraju je namreč pok. Kodermac služboval dolgo vrsto let do svoje upokojitve.

Alojzij Kodermac se je rodil 3. februarja 1892 v Hrušovlju v Goriških Brdih in je sodil torej med najstarejše še živeče primorske duhovnike, pripadal pa je generaciji tistih naših javnih delavcev, ki so vsestransko dejavnost razvili zlasti v letih med obema vojnoma in tako krepko pripomogli k nacionalni rasti od fašističnih oblasti tlačene slovenskega ljudstva. Bogoslovje je študiral v Gorici in ga dokončal v Stični, kamor se je zateklo med prvo svetovno vojno. Tu je bil posvečen v mašnika 3.5.1917. Lani je torej poteklo 60 let njegovega mašniškega posvečenja, tako da je pok. Kodermac pred nekaj meseci pel biserno mašo. V Volče je prišel v času, ko so bili ti kraji

porušeni v bojih soške fronte, potrebni obnove na vseh področjih življenja. Poleg obnove župne cerkve je treba omeniti zlasti obnovitev znamenite božje poti na bližnjih Mengorah. Obe cerkvi je na pobudo župnika Kodermaca poslikal Tone Kralj. V času živahnega preporeda v letih po prvi svetovni vojni se je pok. Kodermac pridružil krščansko-socialnemu gibanju na Goriškem in se udeleževal zlasti na združenem polju. Dobro je poznal tudi zgodovino častitljive volčanske fare, ki se omenja že leta 1015, in sestavil tudi njeno kroniko.

Po upokojitvi se je umaknil v rodna Goriška Brda, kjer je stanoval nekaj časa v Kožbani, nato pa se je preselil v Šlovrenc in končno v Vipolže. Bil je sošolec lani umrlega Ludvika Zorzuta in eden vidnejših članov Kluba starih goriških študentov. Spet je torej odšla od nas ena od prič goriške polpretekle dobe, za katero je bil značilen vsestranski narodni preporek, ki ga je kasneje na žalost zatrl fašistični režim.

Pokojnik naj v miru počiva v rodni briški zemlji!

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»Znamenje« o sekularizmu in o ženski v »moškem svetu«

Peta številka revije »Znamenje se začena s člankom Vekoslava Grmiča »Veren človek v času sekularizma«. Kot že naslov pove, se loteva v njem vprašanja, ki je nadvse aktualno in s katerim se je ukvarjalo že mnogo ljudi, tudi na Slovenskem. »Človek jemlje sam usodo v svoje roke in jo skuša obvladati, ne da bi računal tudi z božjo pomočjo«, piše Grmič. »Kar naj bi mu bilo od Boga dano kot »milost«, skuša doseči s svojim prizadevanjem in delom. Zdi se, da mu je molitev v ožjem pomenu postala odveč, nekaj, česar ne more razumeti. Zanj je vedno bolj »človek najvišje bitje«. Svet je samo eden, in sicer svet, ki v njem živimo. In ta svet ne dopušča nobenega varuštva nad seboj, kar zadeva Cerkev in verske ustanove nasploh, naj se kaže v kakršnihkoli oblikah«. Toda Grmič ni pesimist glede vere v takem svetu. Sekularizacija mu je že sama po sebi posledica in dokaz človekove zrelosti. Človek se v svojem sedanjem položaju, ko se čuti gospodar sveta, ne more več toliko počutiti kot otrok pred Bogom, temveč bolj kot njegov sodelavec. To pa povzroča, da se tudi njegova vernost, t.j. oblike njegovega verovanja od nekdanjih precej razlikujejo. Sekularizacija je torej lahko kar najbolj pozitiven izziv za vero. Evangelij nam to tudi potrjuje, pravi Grmič, saj je takšna vera, kakor jo zahteva sekularizacija, hkrati pristno evangeljska.

Alenka Rebuta-Tuta je objavila razmišljanje pod naslovom »Moje telo sem jaz«. To je razmišljanje o ženski v takoimenovanem moškem svetu, ženski, ki hoče biti ženska in se zavestno odločati za to, da reagira kot ženska na svet okrog sebe, ne zato, da bi jo moški hvalili kot izjemo med ženskami zaradi njene

pameti. Razmišljanje je resnično izvorno in odlično napisano in izziva k razpravi, kar je najbrž tudi njegov namen. Vsekakor nam prikazuje problem ženske vloge v današnjem svetu in tudi v svetu vere v presenetljivo novi luči, obenem pa še nekoliko mladostno zagnano in egocentrično.

Jurij Zalokar je prispeval krajšo razpravo o strahu, lahko bi rekli o strahu v religiji. Jo-

že Rajhman pa piše o »Slomškovem deležu v ekumenskih prizadevanjih 19. stoletja« in pride do naslednjega zaključka: »Vedeti, da se je slovenski ekumenizem začel s Slomškom pred svojim rojstvom« v vesoljni Cerkvi, pomeni za nas spodbudo, da s Slomšku lastno zavzetostjo izpolnimo svojo nalogo v našem času. Hkrati je Slomškova dediščina opozorilo, da naj ne zaostajamo za časom, temveč v njemu podobnim zavestnim tveganjem gledamo v prihodnost«. Jože Dolenc piše o pokojnem pisatelju in bogoslovnem profesorju Stanku Cajnkarju in o vzrokih, zakaj je moral kot mlad bogoslovni predavatelj v letih pred drugo svetovno vojno zapustiti mariborsko bogoslovje.

Revija prinaša še nekaj drugih izvornih ali prevedenih člankov, pesmi Tatjane Dunda in rubrike Zapisi, Odmevi in Med knjigami in revijami, v katerih najdemo nekaj polemike.

Božična številka »Mladike«

Na uvodnem mestu revije je objavljen pri-srčno napisan članek »Božični eksperiment«. »Ker gredo izvođi naše revije po vsem svetu, vsaj simbolično dosežejo vse sinove slovenskega naroda. Ljuba nam je misel, da smo na ta način vsaj za nekaj trenutkov povezani«, je rečeno v njem. »Naj bo vsaka Mladika majčkena transformatorska postaja, nepeljimo misli od ene do druge, vključimo srčni tok, naj po vsej zemeljski obli hkrati zagorijo slovenske lučke v praznični zbranosti in spravi toplini!... Tukaj Trst, majhen člen v božičnem eksperimentu 1977! Gorite, lučke, vsaj za božič, da se ne privadimo temi odtujenosti in da nas oči ne bodo ščemele, ko bo kdaj naša svetloba močnejša in trajnejša!

Srečen božič, prijatelji!

Pesnik Vladimir Kos, ki živi na Japonskem, kjer deluje na neki jezuitski univerzi, je objavil pri pesmi pod naslovom »Božič na Japonskem«. Vse tri so lepe.

Presenetljivo izvorno, duhovito in v ljubeznivem slogu, kot ga le težko še najdemo pri slo-

venskih avtorjih, je napisana božična novela z naslovom »Zame bo to najsrečnejši božič«. Škoda, da se je avtor podpisal samo z začetnicama L.L. V sorazmerno kratki noveli je toliko toplega človeškega sočutja, tržaškega ozračja in barvitosti in božičnega občutja, da nas prevzame.

Kar zadeva leposlovnost prispevke, naj omenimo še pesmi Milene Merlak »Otrokova božična pesem«, polno prisrčnega otroškega doživljanja Božiča, in »Zimski sladoleđ«, pesem Ljubke Šorli »Brest«, ki jo preveva bridka, a lepa otožnost spomina, in meditativno pesem Alberta Miklavca »Večer«, v sonetni obliki. Članek o umrlem monsignorju Rudolфу Klinecu je napisal Lojze Škerl. Več dobrih in zanimivih člankov je podpisanih samo z začetnicami ali pa so sploh brez podpisa, tako »Mladi rod na razpotju«, »Na obisku pri Franetu«, pri možu v Gropadi, ki si služi kruh s tem, da sestavlja okvire za vence, ali članek o Ignaziju Siloneju pod naslovom »Pisatelj Silone v trdnjavi svetovne revolucije«. Martin Jevnikar predstavlja še en slovensko-ameriški list in obravnava v nadaljevanju svoje razprave o zamejski in zdomski literaturi pesniško zbirko Atilija Kralja »Pogruantane na risalne mize«. Maks Šah objavlja članek »Nekaj novosti na šolskem področju«, v res prikupni in domiselni rubriki »Iz dnevnika mlade družine« pa najdemo članek o sv. Miklavžu. Ivo Jevnikar nadaljuje svoje poročanje o manjšinah v rubriki »Drobci iz manjšinskega sveta«. Med ocenami je omeniti poročilo o prevodih Truhlarjevih pesmi v italijanščino (delo dr. Luigija Michieletta), ki ga je napisal Martin Jevnikar. S tem pa še nikakor nismo izčrpali vse zanimive in tudi aktualne vsebine božične številke »Mladike«.

—0—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

Branislav Nušič:

O B L A S T
komedija v dveh delih

Prevod: Milan Jesih
Scena: arh. Sveta Jovanovič
Kostumi in maska: Slavica Lalicki
Koreografija: Janez Mejač
Priredba in režija: MIROSLAV BELOVIČ

V petek, 13. t.m. ob 20.15 - Abonma red J

Boljša številka »Sodobnosti«

V novi, decembrski številki Sodobnosti se najprej srečamo s ciklusom pesmi Gregorja Strniša »Vesolje«. To je zanimiv poskus izraziti moderno fantastiko vesoljskih poletov v poeziji. Seveda ne gre za takoimenovano znanstveno fantastiko — iz te se Strniša mimogrede v prvi pesmi ciklusa celo malo ponorčuje. Do izraza pride v teh njegovih pesmih grozljiva fantastičnost tistega, kar človeka še čaka v vesolju — tisto neznano, srhljivo, nepričakovano in čisto drugačno, iz katerega morda ne bo več vrnitve. Čaka na tiste, ki se bodo spustili nadalje. Strniševa pesem pravi:

Res, sporočila iz njegove ladje
še zdaj valové nazaj do nas,
od nas pa nihče ne zna več teh znamenj,
kot bi klical, v svojem jeziku, kak strah.
Strah me je, je profesor priznal,
da so že predaleč v prostoru
in ne bodo mogli več nazaj,
za zmeraj bodo ostali v vesolju.

Sledi odlomek iz romana Marjana Kolarja »Zvezde in križi«, ki obravnava vojno, partizansko tematiko, ter bi lahko bil zelo zanimiv, če bi bil jezik boljši. Tako pa je pripovedovanje

preveč nanizano iz kratkih, krčevitih stavkov, pogosto brez prave zveze in brez ozira na slovnicična pravila. Je pa v tem jedkem, krčevitem pripovedovanju nekaj, kar nas vendarle pritegne in prepriča — čutimo namreč hotenje povedati resnico. In iz stavkov občutimo elementarna doživetja in globoko človeško stisko.

Ervin Fritz je prispeval daljši ciklus pesmi v ironičnem, a predvsem v ironično *tragičnem* tonu, kakor bi se norčeval iz žalosti in smrti, npr. v pesmi »Prošnja grobarjev za povišico«. Peter Božič nadaljuje in končuje svojo novelo »Očeta Vincenca smrt«. Konec nas bolj prepriča, da tiči v Božiču nekaj pravega pripovednika, kot nas je prvi del.

Velik del številke zavzema esejistika. Bojan Stih je zastopan z listom iz dnevnika, z nekakim kritičnim razmišljanjem o sodobni slovenski literaturi in pove marsikaj zanimivega, med drugim navaja tudi besede rajnega Dušana Pirjevca: »Ni važno, kaj so počeli drugi z nami, važno je, kaj počnemo mi sami s seboj. Slovenci s Slovenci«. Radomir Ivanovič pa piše o poeziji Cirila Zlobca. Revija predstavlja v eseju in pesmih tudi štiri srbske pesnike. Nekaj zanimivosti najde bravec tokrat tudi v kroniki.

Spor med ukrajinsko Cerkvijo in Vatikanom

Kot poroča londonski dnevnik »Times«, je izbruhnil hud spor med ukrajinsko katoliško Cerkvijo, ki jo vodi znani kardinal Slipyi, ki je preživel mnogo let v sojetskih ječah in živi zdaj kot begunec v zahodnem svetu, in Vatikanom, ali bolje rečeno papežem. Vzroki spora so že dolgo znani, vendar so se nasprotja zadnji čas zelo zaostri. Ukrajinska katoliška Cerkev se namreč sklicuje na svojo tradicijo in pravico, da se ima za predstavnico ukrajinskih vernikov, združenih z Rimom, to je, za katoliško Cerkev ukrajinskega naroda, medtem ko ji papež — predvsem iz diplomatskih razlogov, da namreč ne bi prišel v spor s sovjetsko vlado in uradno rusko pravoslavno Cerkvijo — odreka ta nacionalni značaj. Zaostritev spora v zadnjem času je povzročilo dejstvo, da se smatra kardinal Slipyi za patriarha vse Ukrajinske katoliške Cerkve, to-

rej tudi tistih vernikov, ki živijo v Ukrajini medtem ko mu priznava Vatikan cerkveno jurisdikcijo samo nad duhovniki in verniki, ki živijo v Ameriki, torej samo nad ukrajinsko Cerkvijo v begunstvu v Ameriki. Zadeva ima tudi politično plat, kajti večina Ukrajincev v begunstvu je razporejena protirusko in protikomunistično ter zahteva lastno ukrajinsko državo, kar še bolj zapleta in otežuje vso zadevo in spravlja Vatikan v zadrego nasproti sovjetski vladi, s katero ne bi rad prišel v konflikt zaradi Ukrajincev. Prav Vatikan je bil namreč tisti, ki je s spretnimi diplomatskimi potezami dosegel, da je sovjetska vlada pred leti izpustila kardinala Slipyja iz ječe in mu dovolila emigrirati.

Oktober letos je bila ustanovljena nova ukrajinska župnija v Halifaxu v West Yorkshiru v Angliji in bi morala biti podrejena uniatskemu škofu eksarhu Avguštinu Hornyaku, ki je član rimsko-katoliške škofovske konference za Anglijo in Wales ter se podreja papeževim navodilom glede ukrajinske Cerkve. Duhovniki nove župnije v Halifaxu pa poslušajo kardinala Slipyja, ki živi v Kanadi. Zato je papež zdaj suspendiral tri ukrajinske duhovnike v Angliji, ker so začeli delovati na novi župniji brez dovoljenja škofa Hornyaka. Suspendirani duhovniki so Ivan Muzycka, Mykola Matyczak in Petro Staciuk. Papežev apostolski delegat v Veliki Britaniji Bruno Heim je dobil navodilo, na seznanjeni čimširšo katoliško in anglikansko javnost z vzroki suspenzije treh ukrajinskih duhovnikov. Od ukrajin-

skih duhovnikov in vernikov zahteva, da se podredijo škofu Hornyaku, drugače se bodo izpostavili »kanoničnim sankcijam in kaznim, kot jih predvidevajo cerkveni zakoni«.

Ukrajinski verniki so se znašli tako v hudem precepu: ali naj poslušajo Vatikan in priznajo njegove diplomatske razloge, ali naj poslušajo svojo vestin nacionalno zavednost. Pripomniti je še, da ukrajinska uniatska Cerkev v Ukrajini sploh ni priznana in sovjetska vlada jo je svoj čas nasilno podredila pravoslavnemu patriarhu v Moskvi. Kardinal Slipyi je bil v ječi prav zato, ker tega ni priznaval. Na tem svojem stališču vztraja tudi zdaj in z njim vred večina ukrajinskih duhovnikov ter vernikov na Zahodu. Vatikan pa si glede na ekumensko gibanje za ponovno zedinjenje s pravoslavniimi, kateremu je dal drugi vatikanski koncil nov zagon in tudi novo upanje, ne bi rad pokvaril odnosov z rusko pravoslavno Cerkvijo, ki jo predstavlja od sovjetske vlade priznani in seveda tudi pogojevani patriarh v Moskvi. V tem stališču je seveda precej oportunitizma, ki ni bil nikoli tuj vatikanski politiki, saj se je vedno rajši potegovala za simpatije vladajočih in močnih, kot je lepo razvidno tudi iz njegovega odnosa do razmer v tržaški škofiji v času fašizma. Zato Slovenci verjetno lažje razumemo današnjo situacijo Ukrajinske katoliške Cerkve kot drugi.

—o—

PRISRČNA VOŠČILA

Na Štefanovo sta stopila na skupno pot
MAJDA CIBIC in SANDI CERGOL
Skvatinje in skvati jima kličejo trikratni
hip-hip-hura
Voščilu se pridružuje Novi list.

CIKLUS PREDAVANJ NSK

Narodna in študijska knjižnica v Trstu je organizirala ciklus predavanj o slovenski gledališki umetnosti. Predavanja so v Kulturnem domu v ulici Petronio. Prvo predavanje je bilo na sporedu v sredo, 11. t.m. Predaval je Dušan Moravec o »Zgodovini slovenskega gledališča od leta 1848 do leta 1920«.

Sledila bodo naslednja predavanja:

V sredo 25. januarja 1978 ob 18.30:
prof. Filip Kalan Kumbatovič:
Slovensko gledališče med NOB

V sredo 8. februarja 1978 ob 18.30:

Filibert Benedetič:
Slovensko gledališče v Trstu - od 1852 do danes

V sredo 22. februarja 1978 ob 18.30:

Vasja Predan:
Slovenska moderna gledališka umetnost

V sredo 8. marca 1978 ob 18.30:

Filip Kalan Kumbatovič:
Evropeizacija slovenske gledališke umetnosti.

—o—

GLASBENA MATICA TRST

Zaradi boleznj v orkestru
»I FILARMONICI«

iz Bologne bo na 5. abonmajskem koncertu nastopil

SLOVENSKI KOMORNI ORKESTER

Dirigent: ANTON NANUT

Solista: KAREL BRADAČ - Rog

JANEZ PRAŠNIKAR - Rog

V soboto, 14. januarja 1978, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu.

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni Glasbene matice (Ul. R. Manna 29, ael. 418605) in eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

—o—

V ponedeljek je predaval v Društvu slovenskih izobražencev v ulici Donizetti dr. Maksimilijan Jezernik, rektor zavoda Propaganda fide in predstojnik Slovenika v Rimu, o sodobni misijonski problematiki.

Ne bodimo sužnji horoskopa

Mnogi ljudje se vzvišeno in pomilovalno nasmihajo, kadar nanese pogovor na vero, pri tem pa so polni najbolj bedastega praznoverja, kot je npr. vera v horoskop. Med praznoverjem, ki danes nadomešča vero, bi težko našli kaj bolj nesmiselnega, kot je verovanje, da planeti, ta mrtva telesa v vesolju, in njih mehanično kroženje okrog Sonca določata usodo takih dinamičnih in umsko neodvisnih bitij, kot so ljudje.

Pameten človek absolutno ne more in ne sme verjeti, da mu kroženje tega ali onega planeta določa usodo, al da bi celo sam povezoval svojo življenjsko usodo, dogodke svjega življenja in življenja svoje družine, s takim mehaničnim gibanjem mrtvih teles v vesolju. To so lahko verovali davni Egipčani in drugi stari narodi, ki si niso znali razložiti, kaj so zvezde, ki so jih videli svetiti ponoči na nebu, in so mislili, da so to bogovi ali da ima vsak človek svojo zvezdo, ki določa njegovo življenje, kot so še pred desetletji verjeli preprosti ljudje tudi na Slovenskem. Odtod reki kot npr. »Rojen sem pod nesrečno zvezdo«, »srečna zvezda«, pa tudi zvezde kot simbolna znamenja držav in srednjeveških plemiških rodov i.t.d. Toda v času moderne znanosti in vesoljskih poletov je znak trdovratnega vztrajanja pri primitivnem, nerazumnem mišljenju, če se še vedno držimo takega praznoverja. Ljudje, ki pišejo horoskope,

so ali semplicistični tipi brez čuta za resnične vrednote in sile, ki pogojujejo človeško življenje, ali pa spretni goljufi, ki si s tem, da vlečejo bedake za nos, služijo lepe denarje. Ni jim mar, če povzročajo s tem tragedije, ker zapeljejo ljudi npr. v neutemeljeno ljubosumnost in morda v zločin ali preprečijo kako nujno dejanje, ki bi ga moral kdo storiti, pa mu horoskop svetuje, naj ga opusti, »ker ni ugoden dan ali teden za to«. Pomislimo samo, kakšno neumnost je izbirati nevesto ali ženina po nasvetih horoskopov, kombiniranje ali razdvajanje raznih »dvojčkov«, »rib«, »kozorogov« itd. Svoje življenjskega tovariša ali tovarišico si izbere razumen človek po čisto drugih, predvsem etičnih kriterijih in po telesni privlačnosti, a ne po nasvetih anonimnega sestavljavca horoskopa v dnevniku.

Zanimivo je, da smo bili Slovenci na splošno do pred nekaj desetletji skoro čisto imuni te neumnosti, zdaj pa, ko menimo, da živimo po izrazito razumnih in »znanstvenih« kriterijih, smo na mah pogleli temu praznoverju. Hvala Bogu, da ne vsi.

—o—

S koncem leta 1977 so se zaključile proslave za 300-letnico smrti holandsko-judovskega filozofa Barucha de Spinoza, ki je bil rojen v Amsterdamu. Ko je umrl, mu je bilo komaj 45 let.

»Imamo še čas, da pripravimo novo in lepšo Benečijo«

(nadaljevanje s 1. strani)

moma, s čimer bo prišla na dan tudi njihova naravna vloga mostu med Vzhodom in Zahodom.

Konferenca mora poleg tega predstavljati začetek novega razdobja v odnosih med posameznimi komponentami naše slovenske skupnosti, imeti mora izrazito znanstveno obeležje ter biti strogo objektivna.

Ena njenih najbolj kočljivih, a neizbežnih nalog bo ta, da bo morala vzeti na znanje, kritično proučiti in čimbolj spoznati psihološke razloge (ti so posledica določenih zgodovinskih dogajanj in pogojevanj) zaradi katerih del našega ljudstva težko priznava svojo najizvirnejšo bit. S korektnim in podrobnim obveščanjem je poleg tega treba ohromiti in odpraviti zavestno obrekovalno in ustrahovalno dejavnost tistih ljudi, ki v skladu z natančno določenimi interesi skušajo še danes ovirati našo skupnost na poti do popolne in svobodne zavesti njene narodne bitnosti.

Če bo konferenca potekala v tem duhu in če si nihče ne bo domišljjal, da je najboljši, bo lahko stvarno prispevala k odpravi vzdušja napetosti, ki ga še vedno ustvarjajo konservativne sile, opozarjajoč na nesmiselne nevarnosti, sile, ki jih je treba osamiti.

Eno izmed sredstev obnovitve našega narodnega tkiva in nadaljnega razvoja naše slovenske skupnosti je prav gotovo osimska pogodba, zlasti njen 6. člen, ki govori o gospodarskem razvoju obmejnih področij, ter njen 9. člen, ki obravnava vprašanje nadaljnega gospodarskega sodelovanja.

Ko je zdaj dokončno urejeno vprašanje državne meje, moramo glasno pozvati krajevne vodilne politične kroge, naj se zavedajo, da se vsak dan, ki mine brez konkretnih pobud, brez novih idej, brez razvojnega načrta, uvršča v dolgo verigo zavestno neizpolnjenih obveznosti, kar utegne jutri postati hud očitek pred zgodovino.

Osimska pogodba nudi edinstveno priložnost, da sami pričnemo skrbeti za svoj nadaljnji razvoj, a utegne za nas ostati le zgolj načelna izjava, če se politične, družbene, gospodarske in kulturne sile ne bodo soglasno obvezale, da bodo pogumno skušale izoblikovati enoten program akcije, ki ga bodo nato predlagale občinam in gorskim skupnostim, katere morajo v čedalje večji meri postati operativni instrumenti našega skupnega odrešenja.

Nujno je zato izkoristiti vse možnosti, ki jih nudi osimska pogodba ter vse to spremeni v stvarne razvojne programe. Zato si je treba tudi zamisliti obliko programiranja, ki naj ne bo omejeno na čas in prostor, temveč se napotiti na pot globalnega programiranja, ki naj bo stvarno in jasno in naj upošteva vse dejavnike skladnega razvoja, se pravi kulturo, ekonomiko, demografijo, urbanistiko, socialne storitve itd.

Na tem mestu ne moremo prezreti dejstva, da so naši problemi in naše perspektive za prerod tesno povezani s hudimi gospodarskimi težavami v državi in Evropi. Brezposelnih je veliko, raven zaposlenosti pa pada tako v Italiji kot v drugih evropskih državah. Posledice krize prvi občutijo

emigranti. Ti so najhujše prizadeti, oni so žrtve nečloveške logike izkoriščanja, za kar je krivo hlastanje po največjem profitu.

Nekateri naši emigranti se vračajo domov iz raznih krajev v državi in zlasti iz nekaterih evropskih držav, kjer so prišli ob delo. Mnogi drugi pa so že na poti domov. Vprašamo se, kam naj pridejo in kje bodo delali, ko bodo doma?

Morda pa imamo prvič v naši dolgi in težavni zgodovini priložnost, da to dramatično stanje spremenimo v svojo korist. Zato smo se zavzemali in se zavzemamo za čimprejšnje sklicanje druge deželne konference o izseljenstvu, da bi na ta način obširno in poglobljeno razpravljali o vprašanju soudeležbe emigrantov pri obnovi v smislu njihove ponovne vključitve v družbeno stvarnost. Tega pa si ne moremo zamisljati brez resnega gospodarskega in socialnega načrtovanja, ki naj temelji na drugačnem razvojnem modelu.

Menimo, da se za takšno akcijo morajo zavzeti najboljše sile naše skupnosti, brez umetnih diskriminacij, s čimer bi morda le za malo prehiteli to, kar se dogaja na vsedržavni ravni.

Temelj in politično ter institucionalno jamstvo procesa, ki je v teku, pa je republiška ustava, katere tridesetletnico smo obhajali pred dnevi. Prepričani smo, da sedanja kriza v državi ni le gospodarske, temveč zlasti kulturne, moralne in politične narave. Kriza je v precejšnji meri posledica dejstva, da ni bila popolnoma izvedena ustava. Ta namreč ne priznava nadoblasti ene same ideologije ali enega samega raz-

reda, ampak ustvarja pogoje za najširšo udeležbo ljudskih slojev pri določevanju družbenih izbir.

Ustava, ki je moralni, civilni, kulturni in politični temelj našega sožitja, poudarja določene bistvene vrednote našega družbenega življenja in vsklajuje različne preteklosti, izkustva, kulture in tradicije ter politične občutljivosti. Ne gre pa za povprečen kompromis, temveč za zelo odgovorno dejanje nasproti vsem, ne glede na razlike spola, plemena, jezika, veroizpovedi, političnega prepričanja, osebnih in socialnih pogojev.

To, kar nas druži, ne glede na razlike, ki imajo vso pravico do obstoja, je prav ta dogovor, ta sporazum, na kar se moramo vedno sklicevati v svojem skupnostnem življenju in kar nas vodi do pravih ravnovesij, ki jih sproti spoznavamo in h katerim težimo.

Naše delovanje, ki je stalno v skladu s črko in duhom republiške ustave, nam je omogočilo, da smo dobro spoznali vse tiste, ki še danes skušajo nahujskati našo skupnost proti sami sebi. Vsi ti delajo proti ustavi, proti republiki in torej proti Italiji.

Prepričani smo, da nam v teh težavnih trenutkih naše zgodovine ne bo manjkalo modrosti, tako da bomo znali izbrati pravilno pot med nekdanjimi in sedanjimi težavami.

Ta pot nam bo omogočila, da bomo lahko rešili svoje probleme, vendar se moramo zavedati svojih pravic, ki so lepo zapisane v italijanski ustavi, katera je naše veliko bogastvo. Zelo verjamemo v ustavo italijanske republike. To so naše želje, to je naše prepričanje. Če bomo ravnali ponižno, če bomo imeli pogum in domišljijo, mislimo, da imamo še čas, da pripravimo sebi in svojim otrokom novo in lepšo Benečijo.

RES ZANIMIVA KNJIGA

Med njigami Goriške Mohorjeve družbe je izšel letos četrti snopič »Primorskega slovenskega biografskega leksikona«, za katerega izdajanje ima velike zasluge rajni monsignor Klinec. On in drugi pobudniki tega leksikona pa si najbrž niso niti sami predstavljali, kako važno in pomembno lahko postane to delo ne le za vse bodoče kulturno delovanje na Primorskem, ampak za slovensko kulturo in vse narodno življenje sploh. Tega se začnemo zavedati povsem jasno zdaj, ob prebiranju tega četrtega snopiča. V njem kot že v prejšnjih treh snopičih je zbranega neverjetno veliko dragocenega gradiva, ki bo oplodilo vse znanstveno in kulturno ustvarjanje v prihodnosti, predvsem seveda zgodovinsko in kulturno-zgodovinsko. Tudi ta leksikon namreč postavlja na laž tolikokrat ponovljeno trditev — ponovljeno seveda le od nevednežev — da Slovenci nimamo zgodovine. To lahko trdi le tisti, ki je ne pozna in si iz duševne lenobe ali iz podedovanega ali privzgojenega predsodka proti slovenskemu narodu niti ne vzame truda, da bi jo spoznal.

Tako zremo npr. tudi iz tega četrtega snopiča za celo vrsto odličnih in zanimivih osebnosti iz zgodovine slovenskega naroda na Primorskem, o katerih drugače niti slovenske niti tuje zgodovinske knjige ne črhnejo ali pa jih kratkoma pripisejo kakemu tujemu narodu, kot npr. plemiško družino Edling, ki je koreni-

nila v rodu slovenskih kosezov. Več teh Edlingov je igralo pomembno vlogo v zgodovini Goriške in Kranjske ter si pridobilo za slovenski narod velike zasluge, zlasti Janez Nepomuk Jakob Edling kot glavni referent za šolstvo v slovenskih deželah v drugi polovici 18. stoletja. Bil je prvi, ki je sistematično skrbel za šolske knjige v slovenščini in bil med drugim Linhartov prijatelj in sodelavec.

Podobno je z raznimi drugimi osebnostmi, ki so bile dozdej kar pozabljene, pa nam jih ta leksikon spet vrača v spomin. Ta snopič prinaša med drugim tudi življenjepisne podatke raznih važnih slovenskih osebnosti moderne dobe, kot npr. podatke o bogoslovnem profesorju Lambertu Ehrlichu, o Franu Erjavcu, arhitektu Maksu Fabianiju, o slovensko-furlanskem duhovniku in voditelju furlanskega avtonomičnega gibanja Luigiju Faiduttiju, prijatelju nadškofa Sedeja, pesniku Bogomilu Faturju, o pripovednici Lei Fatur, a Damiru Feiglu, o škofu Fogarju in drugih.

Obžalovati je, da je ostalo v snopiču precej tiskovnih napak, ki ponekod motijo, vendar pa to nikakor ne zmanjšuje vrednosti te sijajne knjige, ki je ne le koristna, ampak jo je tudi zelo zanimivo brati.

zdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51